

DELO

Študijska knjižnica
Via Geppa 9
TRIESTE

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Nevarno stališče italijanskih državnikov ob obisku v Jugoslaviji

Moro noče razpravljati o celotni slovenski skupnosti v Italiji

V ponedeljek 8. t.m. je prispela v Beograd uradna italijanska vladna delegacija pod vodstvom ministrskega predsednika posl. Alda Mora. Na dvodnevni razgovorih, ki jih je delegacija imela z najvišjimi predstavniki Jugoslavije, so bili doseženi nekateri dobri rezultati, ki potrjujejo dosedanje dobre odnose na gospodarskem in kulturnem področju med obema sosednjima republikama.

V teku razgovorov so se predstavniki obeh strani dotaknili tudi vprašanja narodnih manjšin. Že prvi dan je o tem spregovoril predsednik izvršnega sveta Jugoslavije Stambolič, ki je nakazal potrebo, da se v bodoče doseže «še doslednejše izvajanje določil sporazumov» in da se skupno začne proučevati «še nerešena vprašanja». V svojem odgovoru je posl. Moro omenil le Londonski sporazum, ki se tiče tržaških ne pa ostalih Slovencev v Italiji in dejal, da so na tem področju «tudi možnosti za konstruktivno sodelovanje med našima narodoma». Že prvi dan, torej, je Moro omejil razpravo o narodnih manjšinah na tržaške Slovence in le na en mednarodni sporazum, t.j. na Londonski memorandum, čeprav se govori o mednarodnih sporazumih v množini.

Drugega dne, ko so razpravljali o skupnih vprašanjih, so se tudi dotaknili tematike o narodnih manjšinah. Po poročilih, ki jih objavljajo vsi listi v Italiji, povzemo, da sta obe strani poudarili najpomembnejše skupne napore na tem področju. O konkretnih sklepih se še ne ve. Moro naj bi bil omenil mešani odbor, ki naj deluje še nadalje, in naj bi se izrazil, da so manjšine most, ki povezujejo obe državi. Zvedelo se je, da je vlada predložila parlamentu zakonski osnutek za rabo slovenskega jezika v sodnih uradih na Tržaškem (o tem zakonskem osnutku še nihče nič ne ve v Italiji, op.ur.) in da bo italijanska vlada dala glede zaposlitve Slovencev v javnih uradih (na Tržaškem) pobudo od primera do primera in v praktičnem okviru.

Zelo zanimivo je tudi, da je «Borba» z dne 10. t. m. objavila vest, po kateri naj bi se v krogih italijanske delegacije izjavilo, da «spada vprašanje jugoslovanske manjšine v Italiji v pristojnost deželne vlade, da pa ima osrednja vlada v Rimu možnost in da je tudi pripravljena vplivati na nadaljnje izboljšanje položaja manjšine. V tej zvezi je bilo omenjeno, da so možnosti enakopravnega ravnanja s pripadniki slovenske manjšine pri zaposlitvi, uporabi slovenskega jezika in financiranju njihovih kulturnih ustanov».

V vse to pa se vključuje naslednja izjava, ki jo je 9. t. m. v Beogradu prebral predstavnik italijanske delegacije:

«Vprašanja, katerih se po predhodnem dogovoru ne bomo dotikali in o katerih nismo in ne bo-

mo razpravljali, so striktno teritorialna vprašanja. Izjava predsednika jugoslovanskega izvršnega sveta P. Stamboliča o etničnih skupinah v zdravici včeraj zvečer pri večerji v čast italijanski delegaciji ni bila nepričakovana in tudi ne v nasprotju s takšnimi dogovori. Gre za vprašanja, o katerih obe vladi že dolgo razpravljata. Z italijanske strani pa pojasnilo v zdravici posl. Mora, ki se sklicuje na londonski memorandum o soglasju glede Tržaškega ozemlja, po eni strani jasno omejuje našo pripravljenost za diskusijo o tistih skupinah, za katere obstajajo naše specifične mednarodne obveznosti, po drugi strani pa spominja pojasnilo, da imamo tudi mi razloge in pravice, ki jih je treba uveljaviti v istem okviru in na istem področju».

Pojasnilo italijanske delegacije zelo jasno pove, kakšno stališče zavzema italijanska vlada v zvezi z narodnimi manjšinami, še prav posebno pa v zvezi s slovensko narodno manjšino v Italiji. Vse ostalo ni nič drugega kot prazno besedičenje.

Iz zgoraj omenjenih dejstev izhaja:

1. da italijanska vlada striktno omejuje razpravo o slovenski narodni manjšini na njen tržaški del in na določbe, ki jih vsebuje Londonski memorandum;

2. da se ne omenjajo ostali Slovencev v Italiji in da se o njih noče na noben način razpravljati;

3. da se govori o slovensčini v sodnih uradih, o nastavitvah Slovencev «od primera do primera» in o financiranju kulturnih ustanov samo na Tržaškem;

4. da se ponovno vleče na dan vprašanje reciprocitete;

5. da se ustavni člani o enakopravnosti državljanov in «etničnih skupinah» sploh ne omenjajo v smislu potrebe njihove uveljavitve;

6. da se omenja le Londonski sporazum, ne govori se pa o mirovni pogodbi, ki pa zelo jasno tretira slovensko narodno manjšino kot celoto, ne pa kot deljene kategorije.

V zvezi s tem prihajamo torej do zaključka, da je italijanska vlada ostala na svojih starih pozicijah. Skratka, v vprašanju narodnih manjšin v Italiji je ostala na pozicijah centrističnih vlad, ki so Londonski sporazum podpisale in so prav tako obljubljale, da ga bodo izvedle. Doživljamo torej absurd, da se italijanska vlada kot na izraz svoje dobre volje sklicuje na delno uresničenje tistega Londonskega sporazuma, ki je bil podpisan pred 11 leti in do danes še ni bil uresničen. Za njegovo popolno uresničenje bo treba, po tej logiki, čakati na drugi uradni obisk kakršne koli italijanske delegacije v Beogradu. In to naj bi bila vlada, pod katerim okriljem, naj bi bili, kot so trdili tovariši socialisti, vsi «svobodnejši». Dejstvo je, da prihaja do izraza, da bodo lahko delno svobodni kot narodna

manjšina le pripadniki tržaških Slovencev, popolnoma nesvobodni kot narodna manjšina pa goriški in beneški Slovenci!

S takimi koncepcijami italijanske vlade se ne moremo strinjati, ker je takšen način pojmovanja popolnoma v nasprotju z našo ustavo in z njenim duhom. Italijanska vlada, ki ima v svoji sredi tudi socialiste, smatra torej Slovence v Italiji kot nekakega talca, na katerega je treba pritisniti vsakokrat, ko je to potrebno za «interese Italije», na katere se je posl. Moro

(Nadaljevanje na 4. strani)

oo

Tudi v Gorici proti dvojezičnemu napisu na spomeniku

Kot vsako leto so se tudi letos slovenski in italijanski tovariši ter partizani podali na dan 1. novembra na osrednje goriško pokopališče, da položijo vence na grobove padlih za svobodo. Tudi tokrat so morali položiti svoje vence pred skupino grobov na desni strani vhoda, ker prejšnja občinska uprava, ki se je za to obvezala, ni izdelala načrta za monumentalno grobnico. To dejstvo nas sili k nekaterim opombam, ki so popolnoma na mestu v trenutku, ko začneja svoje delo nov tip občinske večine, v kateri so predstavniki PSI in SDZ.

Vprašanje da se tudi v goriški pokrajini postavi na svoje pravo mesto odporniško gibanje, je osnovnega pomena, če se hoče, da pride do pravega procesa demokratičnega razvoja. Odporniško gibanje v Gorici in v Julijski krajini je bilo veliko množično gibanje, v katerega vrstah so se Slovenci in Italijani bratsko borili proti nacifašizmu za svobodo evropskih narodov in za dosego naprednih družbenih razmer.

Če se ne upošteva ta izviren in značilen aspekt našega odporniškega gibanja, če se noče priznati, da so se tu Slovenci in Italijani skupno udeležili partizanske borbe in da je tu odporniško gibanje imelo tudi različno vsebino in pomen kot v ostalih pokrajinah Italije, pomeni, da se hoče falzificirati duh tistega velikega zgodovinskega dejstva in da se noče sprejeti idealna vsebina, za katero so se zavzemali borci tega področja.

Krščanska demokracija je sledila tej negativni liniji in prav zato so padli borci pokopani tu pa tam na goriškem pokopališču nimašo svoje skupne grobnice in ni niti napisa, ki bi ovekovečil pomen njihovega žrtvovanja. Na drugi stra-

Dvajset let po osvoboditvi, sedemnajst po sprejemu ustave, ki jamči tudi manjšinam enakopraven užitek pravic, moramo «nevitimistično» ugotoviti, da je še mnogo do uresničitve tega, kar nam bi moralo biti zajamčeno za nemoten kulturni razvoj, ki je prvi predpogoj narodnega obstoja manjšin.

Enakopravno ravnanje z manjšinami se ne omejuje na ravnanje do posameznikov, temveč do vse skupnosti in njenih ustanov.

In prav v zvezi z ustanovami moramo poudariti, da če zahtevamo podporo iz javnih sredstev za naše kulturne ustanove, ne zahtevamo nikakih privilegijev, temveč to, kar nam pritiče in za kar smo, zaradi zgrešene politike vodilnega razreda, prikrajšani.

Naj bo dovolj zgovoren primer Glasbene matice. Tako sedaj jasno govori primer Slovenskega gledališča, ki je ravno pred kratkim začelo prvo sezono tretjega desetletja obstoja.

SG je v skladu s pravico, da uživa gledališke ustanove podpore pri svojem delu, zaprosilo (tokrat približno dvajsetič) za ustrezen status in nakazilo. Ministrstvo, ki mu načeljuje Corona (PSI), je SG priznalo status primarnega ansambla. Že samo ime, «ansambel» nam pove, da ima gospod minister SG za skupino igravcev in ne za kulturno ustanovo. V skladu s to ugo-

oo

ni pa vidimo, da obstaja lepa grobnica za padle vojake, med katere so uvrstili tudi fašistične miličnike in črnosrajčnike. Ali niso partizani vredni takega ravnanja? Zato ni čudno, da so odgovorni činitelji pozabili na proslavo ob 25. aprilu in na konferenco o antifašizmu, čeprav je bilo veliko obljub o tem.

Sedaj pa, kot smo omenili, smo pred dejstvom nove uprave, ki jo sestavljajo sile, ki bi morale biti

(Nadaljevanje na 4. strani)

oo

Visoko priznanje tov. Bernetičevi

Na proslavi Oktobrske revolucije, ki je bila v nedeljo 7. t.m. v kinodvorani «Arcobaleno» v Trstu, je kot glavni govornik nastopil tov. P. Secchia, podpredsednik Senata, eden izmed vodilnih osebnosti v ilegalnem boju proti fašizmu in v oboženi osvobodilni vojni proti nacifašizmu.

Tov. Sema, ki je skupno s tov. Gombačem predsedoval, je zaprosil tov. Secchia, naj izroči tov. posl. Mariji Bernetič zlato garibaldinsko zvezdo za njene zasluge v boju za svobodo in socializem in za osvoboditev izpod fašističnega trinoštva. Pomen izročitve tega visokega priznanja Centralnega komiteja KPI tov. Bernetičevi so občutili vsi prisotni, ki so pozdravili z burnim aplavzom znano in priljubljeno tržaško in slovensko borko proti fašizmu. Še prav posebno važno je bilo to priznanje ker je sovpadalo z nekaterimi antislovenskimi manifestacijami v teh dneh, saj je KPI

točitvijo ima pravico SG igrati po vsej Italiji in prejemati sorazmerno z inkasom 19 odst. za italijanska dela in 8 odst. za dela tujih avtorjev...

Res lepo priznanje za gledališče, ki je pravzaprav prvo povojno stalno gledališče v Italiji! Res lepo priznanje, ki postavlja SG na isto raven tistih skupin potujočih igravcev, ki enkrat letno našturirajo predstavo in z njo križarijo od severa do juga, vzhoda do zahoda... Saj res, SG ima sicer tudi pravico križariti po VSEJ ITALIJI, a ker (slučajno) igra v slovensčini, se ta pravica omeji na ozemlje od Sv. Barbare do Steverjana (v dvoranah, kjer so).

Uspeh dosega tega velikega privilegija, ki ga je SG dočakalo ob priliki vladanja levega centra, je (čujte, čujte) pet milijonov lir, ki jih je minister Corona, nakazal s kreditnim pismom. Kaj pomeni pet milijonov za gledališče ustanovo nam pove dejstvo, da je prejelo tržaško stalno gledališče (v vodstvu katerega sedijo vidni predstavniki DC) približno 150 milijonov (tridesetkrat več).

Kot smo že v začetku članka povedali, ne zahtevamo privilegijev, hočemo le, da se nam prizna to, kar so si igravci, slovenska manjšina s svojo podporo svojem gledališču, zaslužili v svojem dvajsetletnem delu. Deset premier in 22.000 gledavcev v enem letu približujejo obisk SG evropski ravni, ministrsko priznanje in podpora to visoko raven pobijajo. Pomislimo le, koliko predstav in koliko boljši bi bili pogoji dela SG, če bi igravci ne bili stalno prisiljeni živeti in delati ob bornih plačah, nerednih izplačilih, v stalni skrbi za kruh.

Moro govori v Beogradu o kulturnih odnosih med obema državama, mi bi se zaenkrat zadovoljili s kulturnimi odnosi do naše narodne manjšine!

Neglede na dejstvo, da bi moralo manjšinjsko gledališče uživati celo večje razumevanje, hočemo enostavno to, kar bi moralo biti: priznanje Stalnega gledališča slovenske manjšine in ustrežno podporo iz finančnih sredstev krajevnih ustanov.

In če levi center in njegovi predstavniki ne kažejo zanimanja za probleme SG, manjšine in njenih ustanov, bodo morale na ustreznih mestih poskrbeti stranke, naša predvsem.

St. S.

Ob 20. obletnici ustanovitve Glasbene Matice

◆ Trud in navdušenje sta gonilni sili šole ◆

Ob 20. obletnici obnove.
«Stop! Ferma, še enkrat da capol!»
«Trikrat petnajst, lettera A...»
«Tri, štiri...»

V srajci, za seboj odprtino dvo-rane kulturnega doma in balkanski motiv na okrasnih preprogah, stoji Oskar Kjuder, ki pojoč, s štejem, v slovenščini in dialektalni italijanščini pripravlja orkester na sobotni nastop.

Gledal sem te orkestraše: skoraj otroške obraze punčk, trdi obrazi starejših muzikantov, kravate in plavo delavsko platno — raznolikost orkestra Glasbene matice...

Kos za kosom sem sledil nastajanju glasbene celote. Še enkrat, nato naprej; kratek popravek, diskusija z violinistom, ki ni razumel popravka, nato skupaj. Kakor zidar opeko, tako tu dirigent in glasbeniki grade simfonijo. Košček, nato še druga tema, prehod, nato zber (ki ga še ni simulirala mrmranje dirigenta) in končni finale:

«Kot iz puške, fantje!»

Dvojezični orkester (ker ni dovolj elementov so orkester izpopolnili nekateri italijanski gojitelji glasbe, ki jim je tudi naša kultura pri srcu) se v potu dirigenta in marsikaterem vzdihu članov bliža nastopu.

V soboto (to je jutri) bo svečana akademija ob «20. obletnici osvoboditve in obnove delovanja Glasbene matice», na kateri bodo nastopili otroški pevski zbor iz Devina Nabrežine, Opčin, Proseka, Trsta ter moški pevski zbor s Proseka-Kontovela. Program gre od Bachove klasične glasbe do Merkujeve skladbe za šolski orkester, od Simonitijevih skladb na Kajuhove teme do Kjudrovega Kola z jugoslovansko folklorno tematiko, od Vrabčeve Zdravice do ruskih vojnih zborovskih pesmi.

In vendar ni tu vse nametano kar tjavendan, spored predstavlja krono dvajsetletnega obnovljenega dela Glasbene matice. Po vojni vihuri je Matica spet zaživela v svobodi in ta ji je dala moč težke obnove in zagona za novo kulturno ustvarjanje. V klopih naše glasbene šole so se in se še danes ustvarjajo novi glasbeniki, glasba je stopila v kri naši mladini, ki nato z najboljšimi redi diplomira na tržaškem konzervatoriju «Tartini». Svoboda je dala vsem tem ljudem: Demšarju, Oti, Grgiču, Kjudru, Radoviču in drugim, da so se lotili dela, z ljubeznijo in požrtvovanjem, s trdim delom od jutra do pozne noči. V potu svojega obraza je zrasla iz ruševin glasbena šola, ki je zmožna takih predstav, kakršni danes prisostvujemo.

In če je bila svoboda, krvava svoboda vir preroditve naše glasbene šole, je prav, da ima tudi v glasbenem programu svoje častno mesto. Glasba nas spominja na talce, na vojake in mornarje, na ljudi, ki so nekoč, kakor še danes, žrtvovali svoja življenja za človeka. Glasba je mrzlo škripanje če je ne oblaži toplina in ta je samo iz srca, ki čuti. Zato ima svoboda tako mesto v sporedu, samo zato. Drugotno pa nam orkester kaže, da je glasba skupen jezik ljubezni ljudi več narodnosti, da ne pozna meja in da zato lahko na odru kot pred odrom veže ljudi drugačnih jezikov, enega čustva. Jamstvo tega je tudi pot orkestrašev, ki jim je dom Balkan in Tibera...

In ne mislimo, da je vse tu, kar vidimo pred nami v dveh urah. Kaj je za tem sporedom, je treba videti na vajah: koliko večernih ur zgubljenih, koliko zamujenih večerij, koliko spečih otrok je za-

man čakalo očko, ki se je trudnih oči vračal spat domov.

Koliko pa je bilo treba tudi navdušenja, da se je ta orkester lotil dela, ki mu ni član vedel ne plačila ne zahvale. Koliko grenkega mora spiti dirigent, ki mu sila ne da, da bi pokazal umetnosti ljudstvu. «Dom ti je zaprt, samo en dan pokaži Orfej svoje citre!»

Da, samo en dan bo na sporedu koncert. In to zato, ker ni denarja. Prav tako: ne zavijajmo vse v megle finančnih problemov. Recimo po domače: denarja ni in ga noče biti. Kultura je reva, ako se noče prostituirati!

Pisali smo pred časom, da po-

trebuje narod nove ljudske umetnosti, novega izživljanja: tu je tradicionalno a nikoli zastarel način: izražanje čustev v zvoku, dojemanje čustev v zvoku... Lepe besede, a za tem stojijo noč in delo, kulturno delo trud, kulturno trud... kdo ti bo plačnik?

Glasbena šola, Glasbena matica stoji na pragu tretjega desetletja obstoja. Vso srečo, da bi mogli izpolniti želje nas vseh: več, lepših, številčno obiskanih koncertov, več in boljših glasbenikov, pevovodij in zborovskih pevcev!

Seme je vzkliko v krvi, rase v toplini srca, kljubuje nasprotni zimi, ledu in volkovom — dočakalo bo še enkrat pomladi! Mora!

STOJAN SPETIČ

SLOVENSKI DIJAKI razstavljalji svoja dela

5. novembra je bila v baru-galeriji Alcione v pasaži Fenice otvoritev slikarske razstave osmih slovenskih študentov iz slovenskega učiteljskega in realne gimnazije, ki so se prvič v širšem merilu predstavili tržaški javnosti. Gre za Novelo Benedetič, Mojco Okorn, Natašo Kalc in Sergeja Verča iz učiteljskega ter Jelko Daneu, Iva Petkovška, Roberta Stepančiča in Ivana Verča iz realne gimnazije.

Podati strokovno oceno o umetniški veljavnosti vseh del je težko, zlasti še zaradi tega, ker jih je kar štiri izšlo izpod čopiča avtorja tega članka. Zato pa bom skušal nanizati nekaj misli, ki so se mi pojavile pri ogledovanju omenjenih del.

Dejstvo, da so vsi avtorji sorazmerno zelo mladi lahko opravičuje marsikaj. Vendar tu pa tam lahko opazimo, da nekateri med razstavljalci že izstopajo s kvaliteto svojih slik, razumljivo pa je, da zaradi svoje mladosti niso vsi enako prepričljivi in se pri marsikom pozna, da šele išče svoj izraz. Zastopane pa so prav vse smeri: od

stilizirane figurativnosti pa do čiste abstrakcije.

V stilizirani figurativnosti se predvsem odlikuje JELKA DANEU, ki razstavlja veliko podobo Kristusove glave ter štiri manjše linoreze, ki so vsekakor najbolj adekvaten izraz Danevove privrženosti figurativnemu likovnemu ustvarjanju. Nekoliko manj prepričljiva pa je v podobi Kristusove glave.

Kompozicije IVA PETKOVŠKA (razstavlja deset manjših linorezov) so izredno prostorninske in kot take že čisto dekorativne. V njegovih linorezih najdemo izredno natančnost in čut opazovanja (posebno pri linorezu z naslovom «Mesto»).

NOVELA BENEDETIČ razstavlja rahlo stilizirana «Velikonočna jajca» (bronasta kolajna na VI. umetniški razstavi študenta v Rimu), pri katerih se poslužuje voska in akvarela.

MOJCA OKORN se nam predstavlja s šestimi barvanimi odtisi. Motiv pri vseh odtisih je eden in isti, namreč vijugasta črta, ki z različnim tiskanjem dosega prav

Naši kraji

Štandrež in njegovi problemi

Štandrež je največja slovenska vas na Goriškem. Nahaja se jugovzhodno od Gorice in je pravzaprav smatran za njen del. Mnogo prebivalcev Štandreža je zaposlenih v mestni industriji. Mladina pa v precejšnjem številu študira v goriških srednjih šolah. Večina ljudi pa je še vedno zaposlena v vrtnarstvu, ki je še vedno najmočnejša in najrentabilnejša komponenta štandreške ekonomije in ki je do nedavnega zaposlevala skoraj vso delovno silo, ki jo je Štandrež premogel. Toda z razmahom mehanizacije se je zmanjšala potreba po delovni sili. Najprej je to spremembo občutila mladina. Navdušila se je za drugovrstna dela, predvsem pa za osemurno tovarniško delo.

Gre torej za pristno slovensko vas, ki je v teku nekaterih let po-

stala del Gorice, tako, da je njena usoda tesno povezana z usodo mesta.

O vsem tem zelo jasno govori regulacijski načrt, ki ga je izdelala prejšnja občinska uprava in ki ga bo nedvomno sprejela tudi sedanja večina levega centra. Ta načrt predvideva splošno razlazi tev kmetov severnega dela Štandreža. Na teh rodovitnih zemljiščih bi morali zrasti hiše in nebotičniki, ki bi se dvigali in kot neusmiljeni velikani kradli svetlobo okoli. Med Štandrežem in Sovodnjami pa bi se razprostirala industrijska cona z vsemi potrebnimi pripravi. Štandrež bi se znašel v nekem čudnem, neopredeljivem položaju, nekako utopljen v mestu, ki se nenehno razširja.

Komunisti niso bili proti tovrstni aplikaciji zakona 167 iz estetskih razlogov. Zavedajo se, da niso zadostni. Borili so se proti urbanizaciji zemljišč, ker je znano, da predstavljajo pomembno komponento goriškega gospodarstva. Mar niso štandreški vrtnarji, tisti, ki oskrbujejo z zelenjavo goriški trg. Ali isti vrtnarji ne vozijo svoje zelenjave v Trst, kjer jo prodajo ba je vsakodnevno 200 ql.?

Toda vlogo opozicije so komunisti igrali tudi iz drugih razlogov. Zavedamo se namreč, da urbanizacija bi imela hude posledice in bi utegnila v teku nekaterih let docela spremeniti narodnostni značaj Štandreža. Primeri nam res ne manjkajo. Naj se zadovoljimo le s primerom Nabrežine, ki je v tem primeru zelo zgovoren.

Vsekakor je sedaj Štandrež še vedno svojevrstna enota mesta, ki nas spominja na nekdanjo samostojno vas. Razpolaga s svojimi specifičnimi ustanovami in ima svoja lastna vprašanja. Naj omenimo le najvažnejše ustanove, kot so prosvetno društvo in Mladinska inicijativa ki zbirata večji del mladincev in ki že zaradi tega, da obstajata, izpričujeta trdno voljo Štandrežcev, prav posebno pa mladine, ne le da ostanejo Slovenci, temveč da se borijo za ohranitev narodnostnih značilnosti kraja ter jezikovnih dobrin ljudi, ki živijo v Štandrežu.

V tem napornem delu se lahko mladina naslanja na splošno moralno podporo, na tradicije Štandreža in na napredne politične sile mesta. Znano je namreč, kako so se dosledno borili vsi Slovenci teh krajev, posebno pa Štandrežci, ko je Italija po prvi svetovni vojni zasedla te kraje in prepovedala, da se odprejo v Gorici slovenske šole. Niso klonili niti tedaj, ko je zavladal fašizem in Slovenec uradno ni bil več Slovenec. Vzdržali so in tiho se borili proti krivicam. Mnogo se jih je zateklo v hribe, ne zato ker bi bili bojazljivi, temveč zaradi tega, da bi se borili proti nacifašizem. Po zlomu Italije je število partizanov naraslo. Mnogo jih je bilo tudi iz Štandreža.

To so zlate tradicije, na katere je Štandrež ponosen. Novi rodovi se lahko častno sklicujejo nanje. Mladina ima v teh tradicijah podlago za svojo nadaljno pot.

V. D.

Zgodovina makedonskega naroda

V Makedoniji pripravljajo za konec prihodnjega leta prvo pisano zgodovino makedonskega naroda. Po izjavah direktorja inštituta za nacionalno zgodovino v Skopju bo delo obsegalo okrog 1200 strani in bo namenjeno širokemu krogu bralcev. Gradivo za zgodovino makedonskega naroda bo zbiralo 40 strokovnjakov.

SERGEJ VERČ

Cesta, ki pelje z Oslavja v Koštabono, je zaprta za promet zaradi razdejanja, ki so jih prizadejala nedavna neurja. Medtem ko v Gorici trosijo težke milijone za olepšavo mestnega središča, oblasti ne najdejo denarja za dokončno rešitev vprašanja cest na periferiji in po vaseh.

